

DOSTĘPNOŚĆ DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

- materiały informacyjno-edukacyjne, cz. 1

Słownik pojęć, podstawa prawna, główne wytyczne

Na przestrzeni ostatnich lat zauważamy znaczne zmiany w przepisach i polityce wielu krajów, biorące pod uwagę zwiększenie komfortu życia osób z niepełnosprawnościami. W Polsce dzięki uchwaleniu w 2019 roku ustaw o dostępności cyfrowej oraz o zapewnianiu dostępności

osobom ze szczególnymi potrzebami, a także wejściu w życie programu rządowego Dostępność Plus (Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju 2018), możemy mówić o dużym postępie w aspekcie równania szans. Stworzono ramy prawno-organizacyjne mające na celu realizowanie idei dostępności w naszym kraju, nakładając na podmioty publiczne określone

obowiązki w zakresie cyfrowym, architektonicznym i informacyjno-komunikacyjnym.

Słownik pojęć

Dostępność – w kontekście ustaw z 2019 roku termin ten oznacza, że każdy ma takie same prawa w korzystaniu z usług i dóbr publicznych, czyli korzystamy samodzielnie, wygodnie, mamy dostęp do pełni usług, informacji i jasnej komunikacji. Wyszczególniono dostępność architektoniczną, cyfrową, informacyjno-komunikacyjną i alternatywną.

Bariera - przeszkoda lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Osoba ze szczególnymi potrzebami - osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe

działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Uniwersalne projektowanie - projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania, które nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

Racjonalne usprawnienie - konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.

Podstawy prawne

- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062);
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. 2017, poz. 1824);
- Konstytucja RP (1997 r. r.) art. 32;
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (osób z niepełnosprawnościami) z 2006 r. (ratyfikowana przez Polskę w 2012 r. r.) art. 9.

Podstawowe wytyczne

Z punktu widzenia organizacji pozarządowych najbardziej szczegółowo zakres dostępności określa ustawa z 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Znajdują się w niej artykuły dotyczące organizacji pozarządowych:

- art. 5.1. Przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe [...] dążą w prowadzonej działalności do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
- art. 5.2. W przypadku, gdy podmiot inny niż podmiot publiczny realizuje, na podstawie umowy zawartej z podmiotem publicznym, zadanie finansowane z udziałem środków publicznych, jest obowiązany do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w tej umowie.
- art. 9. Koordynacja polega [...] na promowaniu współpracy w zakresie zapewniania dostępności: pomiędzy administracją publiczną, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, uczelniami i instytutami badawczymi.

W 2021 roku zaczęły obowiązywać kolejne przepisy ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

- art. 4 ust. 3 dotyczący zlecania lub powierzania zadań przez podmioty publiczne: od 20 września 2021 r. jeśli podmiot publiczny chce zlecić lub powierzyć realizację zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielić zamówienia publicznego podmiotom innym niż podmioty publiczne, **musi określić w treści umowy** (na realizację / powierzenie zadań lub umowy dotyczącej realizacji zamówienia publicznego) **warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami** w zakresie zleczanych zadań publicznych lub zamówień publicznych. Warunki te muszą odnosić się do minimalnych wymagań w zakresie dostępności (art. 6),
- art. 15-28 dotyczące certyfikacji dostępności dla przedsiębiorców i organizacji pozarządowych: ustawa przewiduje mechanizm, dzięki któremu dostępność będą mogły potwierdzić chętne przedsiębiorstwa i NGO,
- art. 29-34 dotyczące wniosków o zapewnienie dostępności i skarg na brak dostępności: **od 6 września 2021 r.** każdy obywatel może poinformować podmiot publiczny o braku jego dostępności w wymiarze architektonicznym

i informacyjno-komunikacyjnym (opisanych w art. 6). Jeśli osoba ze szczególnymi potrzebami chce załatwić swoją sprawę urzędową w danym podmiocie publicznym lub skorzystać z jego usług będzie mogła **złożyć wniosek o zapewnienie dostępności**. Jeżeli to nie przyniesie skutku kolejnym krokiem będzie skarga na **brak dostępności** do Prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Temat dostępności w przestrzeni publicznej (Program Dostępność Plus) koordynuje Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Aby ułatwić wprowadzanie przepisów ustawy z 2019 roku ministerstwo przygotowało **bardzo pomocny poradnik** (dostępny w formacie pdf w poniższym linku).

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/86832/Poradnik_wdrazenie.pdf

Znajdują się w nim wskazówki według których warto wprowadzać zmiany w swoich działaniach. Poradnik został przygotowany przez Spółdzielnię Socjalną „FADO” na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.